

УДК 339.562:339.564:339.924

Войнова Є. І.

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНА СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ УКРАЇНИ У 2012 РОЦІ ЯК ЧИННИК ІНТЕГРАЦІЙНОГО ВЕКТОРУ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

У статті досліджені особливості експортно-імпортних відносин між Україною та країнами ЄС та ЄП і ЄС за обсягами та товарною структурою у 2012 році, досліджені короткострокові наслідки ратифікації Договору про зону вільної торгівлі з країнами СНД та наведені припущення та пропозиції щодо інтеграційних процесів України у майбутньому. Доведено, що відповідно до експортно-імпортної спеціалізації України на 2012 рік більш ефективним буде розвиток європейського вектору товарних відносин.

Ключові слова: вступ до ЄС, експорт, зона вільної торгівлі, імпорт, інтеграційний вектор економічного розвитку України, митний союз з країнами ЄП, торговий баланс.

Постановка проблеми. Проблема обрання ефективного політичного інтеграційного вектору розвитку України у бік ЄС або країн ЄП (Єдиного економічного простору) є найбільш актуальним питанням сучасного політичного та економічного розвитку України та проведення провладного курсу на приєднання до ЄС.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Існує безліч наукових робіт присвячених обраній проблемі, серед них роботи Л.Л. Антонюка, І. Бережнюк, О.Г. Білоруса, С. Боротничек, В.С. Будкіна, А.С. Гальчинського, О.А. Корнієвського, Д.Г. Лук'яненко, В. Опришко, Н. Пірець, Ю.М. Пахомова, П. Пашко, А.М. Поручника, В. Посельського, М. Тонєва, Є.Д. Холстїніної, О. Дугїної, З. Бжезинського, О. Ледаєвої, С.І. Соколенко, А.С. Фїліпенко, С. Хантїнгтон, В.І. Чуижикова, Т.М. Циганкова та ін. Серед науковцїв, які підтримують євроінтеграційний напрям майбутнього для України, видїляються: П. Гайдуцький [1], І. Казакуца [2], Е.В. Майкова [3], Л.І. Михайлїшин [4] та багата кїлькїсть інших науковцїв.

Характерним представником, що підтримує євразійську інтеграцію, є В. Бодров [5].

У той же час існує ряд науковцїв, які обґрунтовують підтримання існуючої ситуації, тобто проти вибору певного інтеграційного вектору на шкоду протилежному. До них можна віднести В. Василенко, А. Гальчинського, В. Мармазова, Є. Ніколаєва, І. Піляєва, В. Посельського та ін. Головним їх аргументом є необхідність переходу економіки України на більш розвинений рівень розвитку власними силами без політичних ігор про об'єднання.

Видїлення не вирішених ранїше частин загальної проблеми. Проблема обрання найбільш ефективного інтеграційного вектору розвитку економіки України через призму розвитку експортно-імпортних операцій потребує детального вивчення.

Мета статті. Для того щоб надати обґрунтованої рекомендації щодо вибору України та визначення наслідкїв цього вибору на торговї відносини України на світовому ринку, проведемо власний аналіз експортно-імпортної спеціалїзації України у 2012 році за допомогою використання статистичної бази даних ВТО [6].

Виклад основного матеріалу. Відповідно до статистичних даних можна зазначити певні факти по торгових відносинах між Україною з одного боку та країнами ЄС та ЄП у 2012 році з іншого:

1. Обсяг експорту товарів з України становив 68,8 млрд. дол. США або 0,4% світового обсягу, а імпорту – 84,6 млрд. дол. США або 0,49% світового обсягу.

2. Торговими партнерами України по експорту було 185 країни та державних територій (кількість знизилась на 7 країн у порівнянні з 2011 роком), а по імпорту – 200 країн, хоча в 2011 році на одну країну було більше.

3. Країни ЄП та ЄС є основними споживачами українських товарів (частка експорту у 2012 році становила більше 50%) по 81 товарній групі з 96, з яких 58 товарних груп займають частку більше 70%; та є одними з основних постачальникїв України лише за 59 товарними групами, частка яких більше 50%, та за 34 товарними групами з часткою більше 70%.

4. Обсяг торгівлі України з країнами ЄП на 7-9% більший ніж України з ЄС: експорт України до країн ЄП становив 32,5%, імпорт – 40,1%, а на 28 країн ЄС приходилось 24,9% експорту з України та 31% імпорту до України.

5. З 96 торгових груп частка експорту країн ЄП переважає у 59 торгових групах, а що до імпорту, то у 70 товарних групах переважає частка країн ЄС.

6. Залежність України від країн ЄП як від країн-споживачів українських товарів простежується за 49 торговими групами, з яких більше 70% експорту приходиться на 18 товарних груп, а в 31 товарній групі частка експорту становить більше 40%, в той же час більше 70% експорту українських товарів країнами ЄС приходиться на 11 товарних груп, а більше 40% на 14 товарних груп.

7. Залежність України від імпорту країн ЄС простежується за 36 товарними групами (більше 70% приходиться на 6 товарних груп, і 30 товарних груп становлять більше 40% імпорту до України) на противагу 16 товарним групам країн ЄП (більше 70% приходиться на 5 товарних груп, і 11 товарних груп становлять більше 40% імпорту до України).

8. Серед всіх видів продукції є торгова група, яка на 100% поставляється до країн ЄС, – Шовк; і друга група, за якою Україна не бере участі у торгових відносинах, – Зброя та боеприпаси, їх частини та приладдя.

Такі факти свідчать про значну взаємозалежність між українськими підприємствами та підприємствами як країн ЄП так і країн ЄС. Тож у короткостроковій перспективі кардинальна зміна політичного курсу у бік як країн ЄС так і країн ЄП у будь-якому випадку призведе до дестабілізації ринкових зносин, у яких беруть участь за даними Державного комітету статистики [7] за 2012 рік 13627 експортерів українських товарів (3,73% всіх підприємств України) і 23873 імпортерів іноземних товарів (6,54% всіх підприємств України).

Що у свою чергу посилить негативний вплив на економіку на фоні скорочення кількості суб'єктів господарювання на 27% у 2012 році у порівнянні з 2010 роком в основному за рахунок малих підприємств та фізичних осіб-підприємців, хоча і був 24% ріст обсягів реалізації продукції.

З 30.09.2012 року між Україною та країнами СНД, куди входять і країни ЄПД діє Договір про зону вільної торгівлі [8], відповідно до якого Сторони не застосовують мита та інших платежів, еквівалентних миту, стосовно експорту товару, призначеного для митної території іншої Сторони, та/або імпорту товару, що походить з митної території іншої Сторони, за винятком тих товарів, які зазначені у додатках до Договору. До таких товарів з митних зборів по імпорту в Україну відносяться цукор, тютюн та алкогольні напої, а по експорту: соняшник, певні групи брухту металу, та металокераміки, певні види живих тварин, шкури. В той же час залишаються необхідні платежі: 1) обов'язковий платіж еквівалентний внутрішньому податку відповідно до національного режиму для імпортованих товарів; 2) мито, яке справляється у відповідності до спеціальних захисних заходів у взаємній торгівлі (під такі заходи підпадають ті країни та групи товарів, які за останні три роки входили у п'ятірку основних постачальників, ціни імпорту яких менші національних цін, а обсяги імпорту за останні три роки змінювались більше ніж у інших країн). Також продовжують використовуватися антидемпінгові та компенсаційні заходи і залишається можливість підняти нульові та пільгові ставки експортного мита до стандартного рівня. Цим договором передбачається поступове скасування кількісних обмежень в торгівлі, що не підпадають під дію спеціальних захисних заходів.

Якщо подивитися на короткострокові наслідки даного договору то, відповідно до статистичних даних Державної служби статистики України [9], порівняння показників зовнішньої торгівлі України у січні-жовтні 2013 року до цього періоду 2012 року свідчить про відносне скорочення експорту як до країн ЄПД на 13% так і для країн ЄС на 3%, хоча для 15 країн ЄС простежувався приріст обсягів споживання українських товарів. В той же час імпорт з країн ЄПД зменшився на 20%, а з країн ЄС збільшився на 3% завдяки 14 країнам ЄС.

Висновки і пропозиції. Такі тенденції, і події, пов'язані із заборонаю Росією торгівлі за певними групами товарів з Україною за цей період свідчать про заполітизованість зовнішньої торгівлі в Російській Федерації. Тож на нашу думку для України союз з ЄПД у жодній мірі не сприятиме розвитку вільного підприємництва.

Що ж до налагодження більш тісних взаємовідносин з країнами ЄС, то побоювання щодо значного зростання імпорту на нашу думку не буде мати місце через значні ціни на європейські товари. У той же час відкриття ринків в довгостроковій перспективі буде сприяти створенню в Україні переробних підприємств з європейськими інвестиціями та іншим економічним перетворенням, що поліпшить промислову кон'юнктуру.

Незалежний розвиток української економіки з максимальною ефективністю для промисловості та підприємництва можливий лише за умови формування корпоративно-політичної етики, впевненості підприємців в захищеності свого бізнесу, психологічної стабільності держслужбовців та відповідного зменшення корупційності та бюрократії.

Список літератури:

1. Гайдучкий П. Україна і Митний союз: проблеми інтеграції // ZN,UA. – 22.03.2013 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://gazeta.dt.ua/internal/ukrayina-i-mitniy-soyuz-problemi-integraciyi-.html>.
2. Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї : [ред. М.І. Михальченко] // Казакуца І. Інтеграційні вектори України – теоретичний аспект. – МДГУ ім. Петра Могили, 2008. – Розділ 3 / 43. – С. 374-381. – Режим доступу : <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/ukrpolituk/3/43.pdf>.
3. Майкова Е.В. Економічні проблеми інтеграції України до Євросоюзу // Водний транспорт : збірник наукових праць Київської державної академії водного транспорту імені гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного. – К. : КДАВТ, 2012. – № 3 (15). – С. 137-140. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vodt/2012_3/narezka/Vnutr_3_15_2012_137.pdf.
4. Михайлишин Л.І. Вектори інтеграції України: в ЄС чи СНД // Науково-інформаційний вісник : Економіка. – 2011. – № 3. – С. 172-181. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Nivif/2011_3/26.pdf.
5. Герасименко С. Стратегічне партнерство України та Росії: що далі? // galinfo. – 27.01.2012. – Режим доступу : <http://galinfo.com.ua/news/103318.html>.
6. World Trade Organisation. Statistics database. – WTO, 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://stat.wto.org/StatisticalProgram/WSDViewData.aspx?Language=E>.
7. Зовнішня торгівля України товарами та послугами у 2012 році (Том 1) : статистичний збірник. – Державний комітет статистики України, Київ. – 2013 р. – 139 с.
8. Договір про зону вільної торгівлі від 18 жовтня 2011 року [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/997_n25/print1383051941433568.
9. Зовнішня торгівля України товарами за січень-жовтень 2013 року. – Експрес-випуск Державної служби статистики України від 13.12.2013 р. № 08.2-27/252. – Київ, 2013. – 24 с.

Войнова Е. И.

Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова

**ЭКСПОРТНО-ИМПОРТНАЯ СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ УКРАИНЫ В 2012 ГОДУ
КАК ФАКТОР ИНТЕГРАЦИОННОГО ВЕКТОРА РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ**

Резюме

В статье исследованы особенности экспортно-импортных отношений между Украиной и странами ЕЭП и ЕС по объемам и товарной структуре в 2012 году, исследованы краткосрочные последствия ратификации Договора о зоне свободной торговли со странами СНГ и приведены предположения и предложения относительно интеграционных процессов Украины в будущем. Доказано, что в соответствии с экспортно-импортной специализацией Украины в 2012 году более эффективным будет развитие европейского вектора товарных отношений.

Ключевые слова: вступление в ЕС, зона свободной торговли, импорт, интеграционный вектор экономического развития Украины, таможенный союз со странами ЕЭП, торговый баланс, экспорт.

Voynova E. I.

Odessa National University named after I. I. Mechnikov

**EXPORT-IMPORT SPECIALISATION OF UKRAINE IN 2012
AS A FACTOR OF THE ECONOMIC DEVELOPMENT INTEGRATION VECTOR**

Summary

In the article the features of export-import relations between Ukraine and the countries of the EEA and the EU in terms of commodity structure and in volumes in 2012, investigated the effects of short-term ratification of the free trade zone with the CIS countries and was provided suggestions and proposals for the integration process of Ukraine in the future. It is proved that according to the export and import specialization of Ukraine in 2012 it will be more effective to develop a European vector of commodity relations.

Key words: EU membership, exports, free trade zone, import, integration vector of economic development of Ukraine, Customs Union with the countries EEA, trade balance.